

HET STUDIEJAAR 1939-1940

REDE

UITGESPROKEN OP DEN 16DEN SEPTEMBER
BIJ DE OVERDRACHT VAN HET RECTORAAT
DER LANDBOUWHOOGESCHOOL

DOOR

Dr E. REINDERS

H. VEENMAN & ZONEN • WAGENINGEN • 1940

HET STUDIEJAAR 1939—1940

REDE, UITGESPROKEN OP DEN 16DEN SEPTEMBER 1940 BIJ DE
OVERDRACHT VAN HET RECTORAAT DER
LANDBOUWHOOGESCHOOL DOOR

Dr E. REINDERS

*Mijne Heeren Curatoren, Professoren, Lectoren, Do-
centen, Adsisenten en Studenten dezer hoogeschool en
verder Gij allen, die door Uwe tegenwoordigheid blijk
geeft in haar belang te stellen,
Zeer gewaardeerde Toehoorders,*

Van onze studeerenden hebben er twee hun leven gelaten bij de
verdediging van hetgeen overal ter wereld door waarachtige vader-
landers van welken landaard ook, gevoeld wordt als het hoogste goed
op aarde: de onschendbaarheid en onafhankelijkheid van het eigen
grondgebied.

SYBRAND JAN BODDE

en

JOHAN JACOB LODEWIJK GEEL

sneuvelden aan de Grebbe en bij Durgerdam. — Niet tevergeefs
brachten zij hun offer, al moge dit velen thans zoo schijnen. Ook
JAN WESTERIK

jongste medewerker aan het Instituut voor Plantenveredeling, stierf
in de vervulling van zijn plicht in oorlogstijd. Behulpzaam bij den
afvoer van vee werd hij door een landmijn gedood.

Ik moge U verzoeken, te hunner eere, een oogenblik op te staan,
om hen in eerbied en dankbaarheid te gedenken.

Onze hoogeschool verloor verder tengevolge van de krijgsvierich-
tingen J. Houtlosser, amanuensis-conciërge en Ir G. L. W. Wiebols,
die voor zijn dissertatie werkte aan het laboratorium voor Mikro-
biologie.

Onze gebouwen in den oorlog.

Wel onder zéér ongewone omstandigheden is het ditmaal, dat de
aftredende rector magnificus, alvorens zijn ambt over te dragen aan
zijn opvolger, een terugblik geeft op de lotgevallen onzer hoogeschool
gedurende zijn ambtsjaar en het mag een wonder heeten, dat hij dit

mag doen en kan doen in deze aula, die ons in weinige jaren reeds zoo vertrouwd en geliefd is geworden en die er uit ziet, als ware er niets met haar gebeurd. Vlak voor onzen gevel toch trof een granaat het huis van onzen overbuurman; dicht achter ons gebouw, juist voor en achter de bibliotheek, ontploften er twee, waarvan de eene alleen den tuinmuur vernielde, de andere slechts een gat in den grond sloeg. Het gebouw zelf bleef gespaard en ook de belendende bibliotheek, ofschoon er in de aula schier geen ruit heel bleef en haar gevel door tal van scherven werd gehavend. Maar welk een aanblik bood het inwendige van ons anders zoo waardige en vredige aulagebouw bij onzen terugkeer uit het gastvrije Zuid-Holland, waarheen wij ons hadden moeten bergen.

Achter de vernielde voordeur zetelden, aan een geïmproviseerd bureau, eenige gearmande personen, die stempels drukten op distributiestamkaarten, welke toegang moesten verleen tot het eigen woonhuis — zoo dit nog bestond — of anders tenminste tot de eigen stad; iets verder rechts in de hal was een dergelijk bureau, dat dakloozen onderdak bezorgde, door hulpvaardige medeburgers aangeboden; in de kamers van den President-Curator, van den Secretaris van Curatoren en van de hoogleeraren heerschten en waakten de stads-politie, de rijksveldwacht, de burgerwacht. De Curatorenkamer diende niet alleen tot eetzaal maar ook tot keuken voor al deze mannen en voor de velen, die vrijwillig hun diensten verleenden bij hulppolitie en opruimingsdienst. Aan den ingang van dit groot-auditorium had zich een bureau voor voedselvoorziening gevestigd en op het podium, waarop thans weer, als van ouds, Curatoren en hoogleeraren gezeten zijn, lagen stroozakken en dekens voor hen, die men elders nog niet had kunnen onderbrengen. De betrokken departementen, de Rijksgebouwendienst en van dezen met name onze doortastende en voortvarende heeren Stigter en Kooymans hebben met groote toewijding gezorgd, dat in verblijdend korten tijd de sporen van het geweld werden te niet gedaan en het gebouw weer dienstbaar kon worden gemaakt aan zijn bestemming.

Zooals met de aula is het gegaan met vrijwel alle gebouwen der hoogeschool: terwijl op zoovele plaatsen in ons stadje ook buiten het volledig neergebrande gedeelte, de ernstigste verwoestingen zijn aangericht, bleven onze laboratoria, onze instituten en ons hoofdgebouw op schier onverklaarbare wijze gespaard, al waren er duizenden ruiten vernield en deuren, ramen, muren en daken beschadigd en al zagen vele er bij een eersten aanblik maar troosteloos uit.

In hoe korten tijd is ook dit alles hersteld! Op 17 Mei werd een eerste groep der bevolking naar Wageningen teruggebracht; op 20 Mei volgde de laatste groep en zij vond het herstel reeds in vollen gang. Op 21 Mei werden hoogleeraren en lectoren bijeengeroepen

om de hervatting van het onderwijs te bespreken en hoewel nog overal de ruitenlooze ramen of zelfs de raamllooze kozijnen gaapten gaf hetgeen er reeds gedaan was voldoende vertrouwen in de vaste toezegging van den heer Kooymans, dat zij niet aarzelden den 28en Mei te kiezen als datum, waarop de colleges en practica zouden worden hervat. En inderdaad waren alle laboratoria op dien dag weder volledig bruikbaar. Wat hier onder zoo abnormale omstandigheden in zéér weinige dagen door den normalen Rijksgebouwendienst is tot stand gebracht, verdient onze blijvende dankbaarheid en bewondering.

Zijn onze gebouwen — zoo vlak voor de Grebbelinie — er boven redelijke verwachting goed afgekomen, van den inventaris van sommige laboratoria valt helaas niet hetzelfde te zeggen, hoewel het erger had gekund. Er is daar veel verloren gegaan. In dit opzicht zijn vooral de laboratoria voor landmeten en waterpassen, voor entomologie, voor plantensystematiek, voor tropische landbouwplantenteelt en het Instituut voor Veredeling van Landbouwgewassen ernstig getroffen. Hetzelfde kan gezegd worden van de veestapels van de boerderijen „Duivendaal” en „Het Groenewoud”. Hier staat tegenover dat bij de Natuurkunde betrekkelijk weinig kostbaars is verdwenen of vernield.

Ten gevolge van de verwoesting van een groot deel van Wageningen, werd door allerlei diensten, waarvoor thans elders geen plaats is, een beroep gedaan op de lokaliteiten der Landbouwhoogeschool. Wat de aula aangaat is dit zooeven reeds geschetst en deze bezetting was slechts van korten duur. In het hulpgebouw was echter tot voor kort het kleeding- en dekkingfonds 1940 gevestigd; thans vindt hier in een drietal lokalen de Schade-enquête-commissie onderdak. Het Kantongerecht is in het gebouw voor den Boschbouw ondergebracht, de kantoren van den Inspecteur der Registratie en Domeinen in het laboratorium voor landmeten en waterpassen. De kerkdiensten van de Nederduitsch Hervormde Gemeente worden tijdelijk in de aula, die van de Doopsgezinde Gemeente, de Luthersche Gemeente en den Nederlandschen Protestantenvbond in een der collegelokalen gehouden, omdat de betrokken kerkgebouwen verwoest zijn.

Dames en Heeren, het lot onzer gebouwen en inrichtingen in en na de gevechtsdagen heb ik vooropgezet omdat dit niet alleen het sterkst spreekt tot den buitenstaander, maar omdat dit lot van zoo overwegend belang is voor onze geheele instelling en daarmede van ons Vaderland, om niet te spreken van het groote plaatselijke belang voor Wageningen. Dat er zooveel gespaard is gebleven vervult ons dan ook, bij alle groote droefenis, met innige dankbaarheid. Het had zooveel erger kunnen zijn.

Invloed der mobilisatie.

Thans overgaande tot de bespreking van den gang der meer inwendige zaken onzer hoogeschool moge ik ook hier vooraf laten gaan, het-

geen meer of minder rechtstreeks in verband staat met den oorlog binnen en buiten onze grenzen.

In de overdrachtsrede van het vorige jaar, uitgesproken slechts enkele weken na het uitbreken van het groote conflict, werd reeds medegedeeld, dat verscheidene leden van het personeel der Hoogeschool en zeer vele studenten onder de wapenen waren geroepen. Daar dit aan het einde der zomervacantie geschiedde, was zulks aanvankelijk nauwelijks merkbaar, in de meeste gevallen in niet ernstiger mate, dan het gemis van leden van het personeel bij hun jaarlijksche verlof.

Onmiddellijk na den aanvang van het studiejaar werd het echter duidelijk, dat de mobilisatie ook de hoogeschool voor moeilijkheden stelde. Er is, zooals overal in den lande, zeer veel te regelen geweest en vaak in korten tijd. Wat daarbij van de zijde der Hoogeschool verwacht werd, kon desondanks worden volbracht. Voor zoover hiertoe een beroep moest worden gedaan op hoogleraren, ambtenaren en beambten der Hoogeschool verleenden allen de grootst mogelijke medewerking. Het deed goed te zien, met hoeveel geestdrift en toewijding werd aangepakt, hoe, op eenvoudig verzoek, in korten tijd veel werk werd verzet.

Als een enkel voorbeeld moge ik hier den 21sten September denken, toen om 10 uur de mededeeling inkwam, dat te 2 uur het hulpgebouw beschikbaar moest zijn voor legering van onze militairen. Hoewel in de groote zaal, met haar 216 vaste zitplaatsen, tot 12 uur schriftelijk geëxamineerd werd, kon aan de wenschen van de militaire autoriteiten worden voldaan en werd het hulpgebouw, volledig ontruimd, in den middag beschikbaar gesteld voor onze soldaten, die bij het op- en afladen van den inventaris zelf stevig mee hadden aangepakt.

Met het hulpgebouw verloren wij tijdelijk twee collegelokalen (waaronder het grootste der Hoogeschool) en de hoogleraren Van Uven en Mees hun werkkamers. Voor de colleges, welke tot dien tijd in het hulpgebouw werden gegeven, konden de bestaande collegezalen in het hoofdgebouw worden gebruikt en een provisorisch toeslokaal ingerichte ruimte in het hoofdgebouw, welke vroeger voor de practische oefeningen in plantkunde dienst deed. Zelfs kon de vroegere werkplaats van den amanuensis bij de plantkunde nog in een eenigszins bruikbare werkkamer voor Professor Van Uven worden herschapen.

Ook het Instituut voor Veredeling van Landbouwgewassen moest zich tijdelijk behelpen, daar over een deel van de gebouwen werd beschikt ter huisvesting van militairen en tot stalling van paarden. Eveneens werd een gedeelte van de oude boerderij op Duivendaal gevorderd.

Doordat een aantal leden van het personeel onder de wapenen was geroepen, dreigde op verschillende laboratoria het bedrijf te stokken. Dank zij den volledigen steun, ondervonden van de zijde van ons College van Curatoren en van het Departement, bleef het bij een dreiging. Voor zoover noodig toch werd machtiging verleend tot het in dienst nemen van plaatsvervangers, zoodat althans het onderwijs betrekkelijk weinig hinder behoefde te ondervinden.

Ook de militaire autoriteiten toonden op zeer te waardeeren wijze begrip van de moeilijkheden, welke door de mobilisatie waren ontstaan. Zoo kon het onderwijs in de scheikunde en in het landmeten en waterpassen door de afwezigheid van Professor Tendeloo en den lector Kruidhof wel is waar aanvankelijk geen voortgang hebben, maar werd met ingang van 1 Januari aan Professor Tendeloo 5 dagen per week, en met ingang van 27 Januari aan den heer Kruidhof 4 dagen per week verlof verleend om hun werkzaamheden aan de Landbouwhoogeschool te behartigen.

Het is mij niet nauwkeurig bekend, hoevele studenten er in militairen dienst zijn geweest, daar niet allen hiervan kennis gaven. Een schatting van 165 zal niet ver van de werkelijkheid verwijderd zijn. Velen hunner hadden zich voor de in September 1939 af te nemen examina reeds aangemeld of zouden in Januari 1940 daaraan deelnemen. Van een rustige voorbereiding voor deze examens kon uiteraard onder zoo bijzondere omstandigheden geen sprake zijn.

Het was dan ook noodzakelijk voor hen bijzondere regelingen te treffen, om de schade, door den militairen dienst aan hun opleiding onvermijdelijk toegebracht, zooveel doenlijk te verminderen.

Overwogen is, of door het geven van bijzondere colleges, waarbij de stof in samengedrongen vorm zou worden behandeld en bij de studie ondervonden moeilijkheden besproken, de gemobiliseerden verder te helpen waren. Een poging in deze richting ondernamen Professor Edelman en Professor Prins door in enkele plaatsen in ons land, gemakkelijk voor onze gemobiliseerde studenten bereikbaar, zulke colleges te geven. Deze voordrachten hebben zeker hun nut afgeworpen, hetwelk mede, zoo niet in hoofdzaak mogelijk was, doordat de toehoorders hun laboratoriumwerk reeds geheel of grotendeels volbracht hadden. Voor vakken, bij welke de demonstraties het belangrijkste deel van de voordrachten uitmaken, viel van zulke bijeenkomsten buiten het laboratorium weinig nut te verwachten.

Door het uitbreken van den oorlog op 10 Mei geraakten deze plannen overigens geheel van de baan.

Groot voordeel werd voor de studenten in militairen dienst verkregen door een passende wijziging in het afnemen der examens. Er werd dezen studenten namelijk toegestaan, tentamen af te leggen op tijden, die hun pasten, terwijl daarop, ter voldoening aan bestaande

voorschriften, uiteindelijk een examen voor de volledige commissie zou volgen. Aldus werd het voor de betrokkenen mogelijk zich achter-eenvolgens voor hun verschillende examenvakken afzonderlijk voor te bereiden, zoodat er geen aanleiding bestond om het peil der examens te verlagen. Verscheidenen hebben met goeden uitslag van deze regeling gebruik gemaakt, hetgeen bewijst, dat de gekozen oplossing juist is geweest. Het stemt tot tevredenheid, dat zooveel, ondanks de beslommingen van hun militaire plichten, lust gevoelden en, zij het vaak met moeite, de gelegenheid wisten te scheppen zich aan hun studie te blijven wijden. De genoemde tegemoetkoming in de examenregeling zal voor de ergst getroffen studenten nog tot Januari 1941 worden gehandhaafd.

Zij, die zich voor hun ingenieursexamen voorbereidden, en die naar verwachting dit binnen een jaar zouden kunnen afleggen, konden studieverlof bekomen; deze gelegenheid hebben velen zich dankbaar ten nutte gemaakt.

Uittocht uit Wageningen.

Op Vrijdag den tienden Mei, den dag van den afvoer der bevolking van Wageningen, was in vele laboratoria vroeg in den ochtend, nog voor het bevel tot vertrek werd bekend gemaakt, de voorgeschreven berging van kostbare toestellen enz. zooveel dit mogelijk was, ter hand genomen en uitgevoerd. In den middag vertrokken de meesten onzer met onze stadgenooten naar de Lekstreek; enkelen bleven in de buurt achter. Onder de afgevoerden bevonden zich betrekkelijk weinigen onzer studenten; de meesten waren hetzij als buitengewoon dienstplichtigen onmiddellijk naar hun posten gereisd, hetzij met het oog op de Pinksterdagen juist den avond te voren naar huis vertrokken, hetzij woonachtig buiten het te ontruimen gebied, hetzij in de praktijk werkzaam. Maar zij, die meegingen, hebben zich, overal waar zij van dienst konden zijn, kranig geweerd en de waardeering, waarmee in de vluchttoorden over de Wageningsche studenten werd gesproken voor hun toegewijde hulp, was volkomen verdiend. Door deze opmerking zij allermint te kort gedaan aan hetgeen zoovele anderen deden en hoewel dit misschien niet geheel past in het kader van dit jaarverslag der hoogeschool, gevoel ik mij gedrongen ook van deze plaats openlijk te getuigen van ons aller erkentelijkheid voor de wijze, waarop ons Gemeentebestuur met zijne medewerkers den afvoer der bevolking regelde, ondanks den korten beschikbaren tijd en ondanks het feit, dat de plaatsen van oorspronkelijke bestemming niet bereikbaar bleken. Even heerlijk was het gedrag van de wegtrekkende bevolking zelve en dat van onze zoo hartelijke gastvrije Zuidhollanders.

Van 10 tot 28 Mei stond het onderwijs aan onze hoogeschool stil;

het overige gewone werk op de meeste proefvelden en in de laboratoria was reeds op den dag der terugkomst hervat. Om de studenten in staat te stellen, den verloren tijd in te halen, werden de examens, die anders in Juni vallen, later gesteld en de colleges en practica voortgezet tot 13 Juli.

Inmiddels waren door de ontbinding van ons leger vele studenten uit den dienst teruggekeerd. Te hunnen behoefte kon nog veel worden gedaan. Reeds in het begin van Juni gingen ettelijke hoogleeraren er toe over voor deze studenten afzonderlijke practicum-middagen in te stellen, anderen organiseerden bijzondere, voor hunne behoeften passende practica, welke deels ook na den aanvang van de zomervacantie werden voortgezet, terwijl ten slotte vrijwel alle laboratoria voor hen gedurende de geheele of bijna de geheele zomervacantie opengesteld bleven. Deze maatregelen hebben het voor verscheidene studenten mogelijk gemaakt voor de betreffende vakken den achterstand geheel te niet te doen en zij deden dit op een wijze, die ook in hen het volste toekomstvertrouwen rechtvaardigt.

De oproeping van militairen voor grens- en kustbeveiliging in April 1939 noodzaakte een aantal studeerenden de hoogeschool halverwege het studiejaar tijdelijk te verlaten, hoewel zij voor den geheelen cursus collegegeld hadden betaald. Hierin voelt men eenige onbillijkheid. Den betrokkenen werd, daar de wet gedeeltelijke terugbetaling van collegegeld uitsloot, in uitzicht gesteld, dat zij voor één volgend studiejaar de colleges kosteloos zouden mogen volgen. Hoewel het voor de hand lag, dat deze gedragslijn ook verder zou gevolgd worden, aarzelden velen, na de afkondiging der algemeene mobilisatie, zich te laten inschrijven, omdat zij wellicht in werkelijken dienst zouden worden geroepen. Om aan dezen onbevredigenden toestand een einde te maken is bij de wet van 7 Maart 1940 de mogelijkheid geopend, het gestorte collegegeld in zulke gevallen geheel of gedeeltelijk terug te betalen.

Ik moge thans de voor gewone jaren gebruikelijke gegevens laten volgen.

Verliezen.

Onze hoogeschool leed in dit studiejaar twee zeer gevoelige verliezen.

Op 7 November 1939 overleed Professor Mr Adriaan Neijtzell de Wilde. Hoewel hem dit reeds een uiterste inspanning moet hebben gekost, was hij, ernstig ziek, er in geslaagd, zijn colleges en examens voort te zetten tot de jaarlijksche afsluiting in Juni 1939. Enkele dagen later vernamen wij, dat heelkundig ingrijpen noodzakelijk was gebleken. Aanvankelijk scheen de uitkomst van dit ingrijpen bevredigend

en dacht men alleen een korten rusttijd nog noodig voor algeheel herstel. Reeds pleegde Professor Neijtzell de Wilde overleg over de hervatting van zijn werk in den nieuwen cursus, toen plotseling zijn toestand verergerde. Enkele dagen later kwam het bericht van zijn overlijden. In hem betreuren wij een hoogst bekwaam en toegewijd collega, wiens heengaan ons voor groote moeilijkheden stelde.

Op 10 Juni verloren wij door den dood Professor Cornelis Broekema. Na afloop van zijn college, dat te half twaalf eindigde, voelde hij zich onwel worden en reeds een uur later overleed hij in zijn Instituut. Zijn onvermoeide werkkraft, zijn innige liefde voor den landbouw, den boer en onze hoogeschool, zijn voortdurende en veelzijdige aanraking met de praktijk, zijn rijke verbeeldingskraft en scheppingsdrang maakten hem tot een persoonlijkheid, die niet alleen onze instelling, maar ook de practische landbouw en de op dezen steunende industrieën nog lang zullen missen.

Voorts overleed, op 29 Juni 1940, de heer J. Th. Verheggen te Buggenum. De heer Verheggen was van 1923 tot 1936 curator der Landbouwhoogeschool; in hem is een sterk op den voorgrond tredende figuur in katholieke landbouwkringen, waar hij eertijds voorzitter was van den Katholieken Nederlandschen Boeren- en Tuindersbond en voorzitter van den Limburgschen Land- en Tuinbouwbond, heengegaan.

Einde November 1939 overleed de oud-lector in de pomologie A. C. Ide.

Curatorium.

Het Curatorium onzer Hoogeschool onderging belangrijke veranderingen. Op 1 October 1939 trad Jhr Dr S. van Citters af als President-Curator, welke functie hij vervulde van de stichting der Landbouwhoogeschool (9 Maart 1918) af. Op 29 September gaf de heer Van Citters aan het personeel der Hoogeschool gelegenheid van hem afscheid te nemen. Het onoptelbaar vele, dat de heer Van Citters voor onze hoogeschool in haar eerste 21 jaren heeft tot stand gebracht, heeft Professor Beekman getracht te schetsen ter gelegenheid van de eerepromotie op 9 Maart 1938 en mijn ambtsvoorganger in zijn overdrachtsrede op 18 September 1939. Wanneer ik thans volsta met hieraan te herinneren geschiedt dit, omdat ik meen hierdoor te handelen in den geest van den heer Van Citters.

De taak van President-Curator werd overgenomen door Dr E. van Welderen Baron Rengers, die reeds van 1927 af in het Curatorium zitting heeft en dien ik hier niet met woorden behoef te verwelkomen.

Tot Curator werd benoemd Dr F. E. Posthuma. Wij hebben deze benoeming met ingenomenheid begroet. In den heer Posthuma toch wisten wij een Curator te winnen, wiens groote liefde voor de hoogeschool uit vele wortelen spruit en allermintst platonisch blijft, zooals

bleek bij elke gelegenheid, die zich hiertoe maar aanbood. Oud-leerling van „Wageningen” en nog steeds een Vader voor het Wageningsch Studentencorps, Minister, onder wiens bewind de stichting der hoogeschool tot stand kwam, Wageningsch eeredoctor, werkzaam voorzitter van het Nationale Comité, dat aan de Regeering deze aula aanbood en, het laatste niet het minste, een man, die met al zijn wils- en werkkraft en al zijn liefde gericht is op de belangen van landbouw en zuivelbereiding, wien zouden wij hartelijker hebben kunnen wenschen als medeverzorger onzer hoogeschool?

De Senaat telt vele leege plaatsen. Onbezet zijn: de leerstoel voor hydraulica, tropische cultuurtechniek en boschbouwarhitectuur; die voor volkenkunde van Nederlandsch-Indië en Indische talen; die voor koloniale landhuishoudkunde en Indisch agrarisch recht en die voor plantenveredeling.

Het valt zeer te betreuren, dat in de vacature, door het overlijden van Prof. Thal Larsen ontstaan, nog niet is voorzien en dat hierdoor de studenten in den kolonialen landbouw en in den kolonialen boschbouw zoo lang verstoken bleven van het onderwijs onderscheidenlijk in de bevoeiing en de weg- en waterbouwkunde, welke vakken voor hen zoo belangrijk zijn en dan ook tot de verplichte examenvakken behooren. Bij de propaedeuse kon gelukkig het vorige jaar een gaping in hun opleiding worden voorkomen, doordat Prof. Prins zich bereid verklaarde voor deze studenten voor éénmaal de colleges in hydraulica te geven. De examens in de andere door Prof. Thal Larsen gegeven vakken werden afgenomen door Prof. Ir J. Haringhuizen te 's-Gravenhage. Voor het komende jaar zal naar een tijdelijke voorziening worden gestreefd.

De voorziening in het onderwijs in de volkenkunde van Nederlandsch-Indië en de Indische talen blijkt op ernstige moeilijkheden te stuiten. Prof. Bezemer werd in het afgelopen jaar bereid gevonden zijn werkzaamheden te blijven voortzetten.

Doordat de verbinding met Indië verbroken is, zal waarschijnlijk ook in de bezetting van den leerstoel voor koloniale landhuishoudkunde en het Indisch Agrarisch recht niet aanstonds kunnen worden voorzien. Er bestaat echter gegronde hoop op een voorloopige oplossing. Professor Westra was zoo welwillend, de koloniale landhuishoudkunde te examineeren.

De omstandigheid, dat het onderwijs in plantenveredeling is verbonden met het directoraat van het Instituut voor Veredeling van Landbouwgewassen maakte, in verband met de hierdoor te stellen bijzondere eischen, de keuze van een opvolger beperkt, maar in dit geval ook gemakkelijker. Een vervulling van dit ambt mag binnenkort worden verwacht.

Het onderwijs in handteekenen, opnieuw en beperkter omschreven

onderzoek aan het Rijksherbarium en voor de samenstelling van de Flora van Java door Dr Bakker.

Collegegelden.

In verband met de klacht, dat wegens de regeling van 1933 der collegegelden de studenten van de hogere studiejaren zich dikwijls niet lieten inschrijven, is een nieuwe regeling ontworpen en voor de openbare Universiteiten en de Technische hogeschool reeds ingevoerd. Hierbij worden de studenten voor hun laatste studiejaren van betaling vrijgesteld. Hier staat tegenover, dat zij te voren, al naar de faculteit waarvoor zij zijn ingeschreven, gedurende drie, vier of vijf achtereenvolgende studiejaren f 325,— zullen hebben te betalen in plaats van f 300,—. Voor onze hogeschool is een dergelijke regeling in voorbereiding.

Hogeschool en praktijk.

Het spreekt van zelf, dat het onderzoek dit jaar eenigszins moest lijden, ware het alleen door de gedwongen afwezigheid van menig medewerker en van promovendi. Die der laatsten had tot gevolg, dat er dit jaar zelfs geen enkele promotie plaats had.

De werkzaamheden aan de laboratoria en hun samenwerking met de praktijk van landbouw en industrie hebben de voorafgaande drie rectoren in hunne overdrachtsrede uitvoerig besproken; in de door hen geschetste richting wordt voortgewerkt. Toegevoegd zij het volgende.

Overleg tusschen de Instituten voor Plantenveredeling en voor Phytopathologie heeft geleid tot onderzoekingen door het laatstgenoemde Instituut over de vatbaarheid van veredelde rassen van cultuurplanten voor ziekte. Afgezien nog van het rechtstreeksche belang van deze samenwerking voor den landbouw heeft zij de strekking, de belangstelling der studenten voor de ziekteleer der planten te bevorderen; deze belangstelling toch groeit, naar mate de student de waarde voor de praktijk beter inziet.

In het laboratorium voor natuurkunde is door het aanschaffen van een zesvoudigen electrischen thermograaf en door het zelf vervaardigen van een zesvoudigen psychrometer het instrumentarium voor mikroklimatologie op een voldoende peil gebracht. Ook waren, gelukkig, voor het uitwerken der meteorologische waarnemingen juist voldoende krachten beschikbaar; onuitgewerkte waarnemingen op dit gebied zijn immers nagenoeg waardeloos.

In overleg met den heer C. W. C. van Beekom, landbouwingenieur bij de Nederlandsche Uienfederatie werden in het Laboratorium voor Plantenphysiologisch Onderzoek proeven ingezet en

reeds gunstige uitkomsten verkregen over den invloed van het be-
waren van pootuien op bol- en bloemvorming.

Het Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt onderzoekt, in samenwerking met de electriciteitsbedrijven in ons land, in hoeverre en op welke wijzen de electriciteit dienstbaar kan worden gemaakt in den tuinbouw voor verwarming en verlichting van tuinbouwgewassen en voor het drijven van tuinbouwwerktuigen. Voorts heeft er samenwerking plaats met chemische fabrieken eenerzijds, anderzijds met de beoefenaren van fruitteelt, boom- en bloemenkweekerij met betrekking tot het zoeken en toepassen van groeistoffen. In het laboratorium blijft mede werkzaam het Instituut voor Onderzoek op het Gebied van de Verwerking van Fruit en Groenten, aan welks werkzaamheden tot meerdere en betere conserveering van tuinbouwproducten de studenten deelnemen.

Op initiatief van Dr H. J. Venema werd vanwege het Laboratorium voor Plantensystematiek en -geographie een Contact-Commissie ingesteld ter bevordering van de eenheid van nomenclatuur in tuin- en boschbouw, welke eenheid zoo dringend noodig is en dan ook van de zijde van dit laboratorium op werkzame wijze wordt nagestreefd.

Vanwege of onder rechtstreeksche leiding van het Laboratorium voor Entomologie werden onderzoekingen verricht aangaande levenswijze en ontwikkeling van de palmstruikbladwesp, *Psylla buxi* L., omtrent het oriënteringsvermogen van de honigbij in verband met de bloembestuiving, over de beteekenis van virus-overbrengende insecten voor de aardappelen- en de bietenteelt, als mede, met steun van belanghebbenden, naar het optreden en de levenswijze van bladluizen, schadelijk voor de fruitteelt.

De hoogleeraren Dr Prins en Dr Edelman organiseerden voor assistenten en oudere studenten een colloquium over „Bouw en eigenschappen van kristallijne stoffen”, in verband met loopende onderzoekingen aan hunne laboratoria. Het colloquium ontmoette ruime en blijvende belangstelling.

De oefeningen in het landmeten konden dit jaar wederom dienstbaar worden gemaakt aan de practijk en daardoor belangwekkender voor de studenten o.a. door het opmeten van een boschterrein te Nunspeet op verzoek van het Staatsboschbeheer.

Professor Hudig, zich wel bewust, dat onder de huidige omstandigheden aandacht dient te worden geschonken aan de bemestingseconomie, gaf hierover een reeks colleges en regelde een vacancie cursus voor landbouwkundigen, welke cursus wegens het overgroot aantal gegadigden herhaald zal moeten worden.

Op verzoek van het Departement van Landbouw en Visscherij werd in het laboratorium voor plantkunde een cursus in het gebruik

van den mikroskoop gegeven door Dr C. A. Reinders-Gouwentak en Dr H. van Vloten ten behoeve van hoofden van lagere land- en tuinbouwscholen.

Het Instituut voor plantenveredeling nam deel aan de Agrarische Jaarbeurs, die voor kort in Utrecht werd gehouden.

Ten slotte vergrootte de Hoogeschool haar werkzaamheden naar buiten, doordat ettelijke leden van haar Senaat en van haar overigen wetenschappelijken staf werden geroepen tot het deelnemen aan den arbeid van vereenigingen of commissiën van wetenschappelijke of practische strekking.

Bezoeken aan de Landbouwhoogeschool en buitenlandsche reizen.

Door den oorlog was het aantal buitenlandsche geleerden, dat de Landbouwhoogeschool bezocht, uiteraard gering. Eveneens werden door de Wageningsche hoogleeraren en verdere docenten of hun wetenschappelijke medewerkers slechts weinig buitenlandsche reizen ondernomen.

Prof. Edelman hield drie voordrachten tijdens de Vlaamsche congressen te Gent.

Prof. Smit was bij het uitbreken van den „Europeeschen” oorlog in Amerika. Zijn terugkeer werd eenigszins vertraagd door een onvrijwillig oponthoud van drie weken in de Downs. Deze hoogleeraar hield te Parijs een voordracht aan het Conservatoire des Arts et Métiers.

De vast-assistent Dr R. Prakken vertrok in Januari naar Zweden, waar hij onder leiding van Prof. Muntzing aan diens instituut te Svalöf gedurende een jaar cytologische onderzoekingen verricht.

Gebruik lokalen.

Verscheidene voordrachten en bijeenkomsten werden in lokalen der Landbouwhoogeschool gehouden. Van de organiseering van een Indische Landbouwweek werd, met het oog op de tijdsomstandigheden, ditmaal afgezien. De 13e wetenschappelijke boschbouwcursus vond echter voortgang, evenals de tweede dendrologendag, in aansluiting waarbij in de Centrale Bibliotheek een tentoonstelling werd gehouden van alles, wat aldaar over het onderwerp van dien dag, het geslacht Rosa, aanwezig is.

Van 18 tot 20 Maart werd in Wageningen het natuurphilosophisch studentencongres gehouden.

De volgende aula-vordrachten werden georganiseerd: Prof. Mr F. de Vries te Rotterdam: Wijzigingen in de economische structuur.

J. Sibinga Mulder te Amsterdam: Rondom Afrika (met smalfilms en lichtbeelden in de natuurlijke kleuren).

Schenkingen.

Behalve de reeds genoemde vielen der hoogeschool de volgende schenkingen ten deel.

De Senaat ontving een geschilderd portret van wijlen Prof. Thal Larsen, dat een plaats kreeg in de Senaatskamer.

Wijlen Dr G. A. van Wageningen te Newark, New Jersey, vermaakte aan de Landbouwhoogeschool in de plaats van herkomst zijner familie een bedrag van 1000 dollars, uit te betalen in 1941.

De Nederlandsche Algemeene Keuringsdienst deelde mede, dat een der keuringsdiensten, ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan der gewassenkeuringen in zijn gebied van werken, een bedrag beschikbaar stelde als eerste bijdrage voor den bouw van een moderne bewaarplaats van pootaardappelen op het terrein van het laboratorium voor mycologie en aardappelonderzoek. Dit geschenk was mede bedoeld als blijk van waardeering van het keuringswezen voor hetgeen Prof. Quanjer en diens medewerkers in den loop der jaren hebben verricht ten aanzien van het aardappelonderzoek, terwijl men voorts van oordeel was, dat een dergelijke bewaarplaats bij het voortgezette onderzoek, dat voor de keuring van aardappelen van zeer groote beteekenis wordt geacht, in een dringende behoefte zal voorzien.

Dit initiatief is door andere keuringsdiensten gesteund met het resultaat, dat reeds een belangrijk bedrag bijeen kwam.

Studentenverenigingen.

De „Unitas Studiosorum Vadae” nam dit jaar haar nieuwe sociëteits gebouw „Eugeia” in gebruik en deed de zware schade, in Mei aan dit gebouw toegebracht, herstellen.

Het aantal werkende leden van het Wageningsch Studentenorkest was door de mobilisatie danig geslonken. Desondanks slaagde het er in, een goede uitvoering te geven en zoo het vuur brandende te houden tot gunstiger tijden. Hiervoor zij het orkest en zijn onversaagden dirigent eer en dank betuigd.

De W.S.T.V. gaf een opvoering van J. B. Priestley's Johnson over Jordan en slaagde er in, van dit zeer moeilijk te spelen stuk een aannemelijk geheel te maken.

Een gelukkig streven tot samenwerking ontwikkelt zich tusschen het W.S.C. en de S.S.R. Moge de tijd niet meer verre zijn, die alle Wageningsche studenten vrijwillig in één enkele vereeniging te zamen ziet, ook op het gebied buiten de studie. Op dat van studie toch is deze wensch in „Studiebelangen” sedert lang verwezenlijkt.

Studenten.

Het aantal ingeschreven studenten daalde van 470 tot 433 (waaronder 30 vrouwelijke). Deze daling is geheel verklaarbaar uit de om-

standigheid dat vele gemobiliseerde studenten zich ditmaal niet lieten inschrijven.

Voor de eerste maal werden 96 studenten (waaronder 4 vrouwelijke) ingeschreven, tegen 152 in het vorige studiejaar. Ook deze daling behoeft, hoewel het vorige studiejaar een aantal nieuw ingeschrevenen leverde, dat alle voorgaande verre overtrof, feitelijk geen verklaring. Vele jongelieden der lichting 1940 toch volgden den per radio-omroep verspreiden raad, zich voorloopig niet te laten inschrijven.

25 studenten legden met goed gevolg het ingenieursexamen af, waarbij er 2 het praedicaat „met lof” verkregen.

Geen enkele promotie vond plaats!

Mijne heeren Curatoren, U dank ik voor het vele, dat Gij dit jaar voor de Landbouwhoogeschool zijt geweest. Van U, mijnheer de Secretaris van Curatoren, mocht ik veel raad en snellen steun ontvangen. Ik dank U.

Mijne heeren Senatoren, meer dan ooit gevoel ik mij met U verbonden; dit is reeds gewoonlijk een der goede zijden van het rectoraat maar van een rectoraat in een moeilijken tijd nog meer. Gij zult van mij geen betuigingen van dank verwachten, waar samenwerking zoo vanzelf spreekt.

Mijne heeren Assessoren en Secretaris van den Senaat, onze vergaderingen waren korter dan in het jaar, waarvan mijn Vriend en Collega Honing gewaagde in zijn overdrachtsrede. De ernst is minder dikwijls afgewisseld door den gezonden scherts, die ook het ernstigste werk zoozeer ten goede komt. Moge dan de lust tot schertsen in het College spoedig kunnen herleven en haar oude hoogte bereiken!

Zonder de nooit aflatende zorg en steun van U, geachte Heer Bosman, zou het rectoraat wel een zeer moeilijk te vervullen taak zijn. Ik dank U.

Gij, onze studenten, hebt reeds getoond te begrijpen, wat er van U verwacht wordt. Gij zijt thans in vollen ernst de hoop des vaderlands en gij weet dit. Wij vertrouwen op U.

En thans draag ik mijn taak en mijn ambtsketen over aan U, geachte Visser, bij wien de senaat beide op sterke schouders weet.

De nieuwe Rector leve!